

Klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*)

De foto van Wieb van der Heide

Wieb van der Heide

Vanaf mijn jeugd heb ik al belangstelling voor de natuur. Via de plaatselijke vogelwacht in Gaasterland en via het kievitseieren zoeken, wat ik destijds met mijn vader deed, kwam ik veel in de natuur. In het verlengde hiervan deden we veel aan de bescherming van weidevogelnesten. Later richtten wij ons op de plantenwereld. In Veendam werden we lid van de KNNV en Floron Drenthe die vooral in het gebied van de Drentsche Aa veel activiteiten organiseerden. Maar er zijn zo veel soorten en de verschillen zijn vaak zo klein.... Toen mij werd gevraagd om zelf een 4.5 ha natuurterrein in te richten en te monitoren, werd het fotograferen voor mij opeens heel belangrijk. Vooral om de details van planten later nog eens rustig te kunnen vergelijken met de gegevens in de determinatiegidsen.

Mijn meeste foto's, toen nog in het analoge tijdperk, vond ik van slechte kwaliteit en daarom volgde een lidmaatschap van een fotoclub. Vanzelfsprekend een natuurfotoclub. Opmerkelijk is dat veel van tegenwoordig vooraanstaande natuurfotografen en biologen eveneens lid waren van dit kleine, maar uiterst gespecialiseerde groepje in Oost-Groningen. Geënthousiasmeerd door de club schafte ik een digitale camera aan met bijbehorende gespecialiseerde lenzen. Hoe meer ik in het veld aan het fotograferen was, hoe meer ik mij bewust werd van de biodiversiteit met schitterende insecten, vlinders en libellen.

Wanneer je van die organismen meer detail wilt vastleggen, moet je overgaan op macrofotografie, maar dat is bij bewegende objecten een grote uitdaging. Die fladderende beestjes zitten nooit lang stil. Zelfs met de beste camera's en gespecialiseerde macrolenzen heb je nog geen garantie voor een mooie foto. Je moet goed kijken, de tijd nemen en een grote portie geduld hebben. Oog voor de compositie is net zo belangrijk als de functie van het fototoestel. Tijdens presentaties die ik geef aan diverse groepen zoals IVN, plantenwerkgroep en soms (ouderen) verenigingen wijs ik er dan ook vooral op even wat langer stil te staan bij het gewone en te letten op de vaak verrassende details.

Deze lezingen over vlinders, libellen en planten of combinaties daarvan zijn door de coronamaatregelen overigens helaas al twee jaar niet mogelijk. Jammer, want ik doe het altijd met plezier en de enige voorwaarde is dat er op locatie een hoge resolutie beamer en een heel groot scherm beschikbaar zijn om mijn boodschap goed over te kunnen brengen. Macrofoto's op zo'n manier aan de mensen tonen geeft pas écht goed inzicht in de hele kleine details die je anders mist.

Foto's gemaakt tijdens een inventarisatieronde zijn heel anders. Ik vind het fotograferen dan vele malen moeilijker. Je moet vaak veel te vlug en de foto dient doorgaans alleen maar als bewijsmateriaal. Voor kwaliteitsfoto's moet je alleen op pad, rustig blijven zitten of staan en je helemaal één voelen met de wereld om je heen. Dit met respect voor alles wat er rondom je onderwerp óók nog groeit en vliegt. Geen orchidee vertrappen om een vlinder te fotograferen!

Uit meer dan 20.000 opnamen met flora, vlinders en libellen één foto kiezen voor deze rubriek was heel lastig. Ik heb gekozen voor deze plaat van de Klokjesgentiaan, een plant die vroeger redelijk algemeen voorkwam in Nederland, maar momenteel een bijzondere en zeldzame soort is (Rode lijst status: gevoelig). Bijzonder is vooral de relatie van het plantje met het bijbehorende vlindertje, het Gentiaanblauwtje. Deze eveneens zeer zeldzame (Rode lijst status: bedreigd) vlinder zet zijn eitjes af op de Klokjesgentiaan, waarna de rupsen de bloemen opeten, zich op de grond laten vallen en wachten op waardmieren.

De waardmieren nemen de rupsen mee naar hun nest, omdat die een zoete stof afscheiden die de mieren heerlijk vinden. De rupsen worden beschermd en gevoed totdat ze zich kunnen verpoppen. Drie weken later kruipen de vlinders uit het nest en herhaalt de cyclus zich. Eitjes van dat Gentiaanblauwtje heb ik in augustus 2010 nog geteld op het Leggelderveld bij Hoogersmilde tijdens een stage voor de cursus IVN-natuurgids. Daar waren toen al 50% minder eitjes geteld in vergelijking met 2009. De hier geplaatste foto van de Kolkjesgentiaan heb ik gemaakt in 2020 op een terrein van Staatsbosbeheer in het uiterste zuidoosten van Fryslân. De keuze voor deze foto is vooral bepaald door de zeer kwetsbare uitstraling van dit overigens erg taaie plantje dat in staat blijkt te zijn lange droge perioden toch te overleven.

*Wieb van der Heide
Noordeinde 6
8428 HM Fochteloo
heide233@planet.nl*